

lotniczej. Maszerując musieli Polacy i Żydzi śpiewać; Niemcy kazali im śpiewać „Jeszcze Polska nie zginęła“, oni nie chcieli tego zrobić i zaczęli śpiewać „O mój rozmarynie“. Maszerujących było ogółem przeszło 40 osób, w tym 7 Żydów. W pewnej chwili usłyszałam strzały i wtedy uciekłam. Niedługo potem wróciłam; przypuszczałam, że to były strzały na postrach. Sądziłam tak tym bardziej, że zobaczyłam dwóch mężczyzn ze wspomnianej grupy w sąsiedztwie naszego domu. Okazało się dopiero po trzech dniach, że mężczyźni zostali rozstrzelani, gdyż zwłoki zaczęły wypływać na wierzch. Okazało się też, że owi 2 mężczyźni uratowali się dzięki temu, że zostali przed egzekucją odkomenderowani do zakopania zabitych koni.

W chwili gdy usłyszałam strzały, było na moście dużo przypatrujących się Niemców. Przez most ciągle przejeżdżały różne pojazdy wojskowe, które wtedy tam się zatrzymały.

Widziałam, jak wyciągano zwłoki z leju po bombie. Na tej podstawie z rozmów wówczas prowadzonych mogę stwierdzić, że zabito przeszło 40 Polaków i 7 Żydów. Sama zwłok nie liczyłam, lecz wiem, co mówili inni, którzy wyciąganiem zwłok się zajmowali.

Protokół przeczytano i przyjęto. (—) Janina Garus.

Przesłuchanie świadków zakończyłem o godzinie 18.45. Protokoły spisywałem osobiście.

KAROL MARIAN POSPIESZALSKI

II⁷

Aktennotiz:

Chef des Heeresjustizwesens teilt fermündlich mit: Feldkriegsgericht der Panzerdivision Kempf hat wegen Totschlags verurteilt einen SS Sturmmann eines SS Art. Regts. zu 3 Jahren Gefängnis und einen Polizeiwachtmeister der Feldpolizei zu 9 Jahren Zuchthaus.

Beide haben etwa 50 Juden, die tagsüber zur Ausbesserung einer Brücke herangezogen waren, nach Beendigung der Arbeit abends in einer Synagoge zusammengetrieben und grundlos zusammengeschossen⁸.

Gen. Halder
erbittet Nachricht
über Entscheid
Ob. d. 3. Armee

Urteil liegt Oberbefehlshaber 3. Armee zur Bestätigung vor.

Antrag des Anklagevertreters: Todesstrafe wegen Mord.

Urteil am Tage nach der Tat.

H.

⁷ Według reprodukcji dokumentów w Trial (przyp. 4) słowa „Gen. Halder erbittet Nachricht über Entscheid Ob. d. 3. Armee“ oraz słowa począwszy od osobno umieszczonego „H“ aż do końca dokumentu pt. Aktennotiz zostały napisane pismem ręcznym. Podobnie na drugim dokumencie pt. Abschrift, Fernschreiben, takim samym pismem zostały napisane słowa od „An Adj. ObdH.“ do końca dokumentu. Szczegółowy opis dokumentów według klucza umownego w Trial, XXXV, s. 92, 93. — Skrót „Sa“, przy których w wydawnictwie Trybunału umieszczono znaki zapytania, oznaczają zapewne nazwisko Sattmann, zachodzące w drugim dokumencie, a skrót „Ra“ (również ze znakiem zapytania) nazwisko Radke, umieszczone na końcu pierwszego dokumentu.

⁸ Nie można ustalić, w której miejscowości zaszedł ten mord, z powodu trudności wywołanych zagładą niemal wszystkich Żydów w Polsce. W ciągu września 1939 r. podobnych mordów

An
 Adj. ObdH⁹ Sa (?) 13/9
 Gr. III Gen Qu
 Sa (?) 13/9

Beisitzer waren
 aus SS.

14. 9. 39 Chef Gen St d H
 m. d. Bitte¹⁰ um Rückgabe
 an Adj. ObdH.

H (?) 14/9

I. A.
 Radke,

Abschrift

Geheim

Fernschreiben

+ + HDIH 403

14. 9. 39

1905 ———

An Oberstkriegsgerichtsrat beim Generalquartiermeister in Berlin
 W. 35, Tirpitzufer 72—76, ———

——— Bezug ——— Az. 480 Gen. Qu. Roem, Drei Gen. St. d. H. Nr. 1204/39

SS Sturmmann Ernst sind mildernde Umstände zugebilligt weil er durch einen Unteroffizier durch Ueberreichung eines Gewehres veranlasst wurde, sich an Erschiessung zubeteiligen. Durch zahlreiche Greuelthaten der Polen gegen Volksdeutsche im Reizzustand gewesen. Als SS Mann in besonderem Masse beim Anblick der Juden die deutschfeindliche Einstellung des Judentums empfunden, daher in jugendlichem Draufgängertum völlig unüberlegt gehandelt. Tüchtiger Soldat unvorbestraft.

Oberkriegsgerichtsrat der Armee. Für die Richtigkeit:
 Lipski Kriegsgerichtsrat

An
 Adj. ObdH
 Gen. Qu (III)
 Dr Sa (?) 15/9
 Vermerk: Anruf Oberkriegsgerichtsrat Dr Sattmann, dass soweit bisher zu erfahren, Ob. des A. O. K. beide Urteile nicht bestätigen wird.
 Ra (?)

Abschluss: Urteile fielen unter Amnestie

Strafen waren verhängt vor Amnestie:

9 Jahre Zuchthaus f. Polizeiwachtmeister, geändert in 3 Jahre Gefängnis

3 „ Gefängnis f. S. S. Mann , nicht geändert.

von A. O. K. bestätigt.

było wiele. W dn. 9 IX 1939 hitlerowcy spalili w Będzinie synagogę i 56 domów; zginęło wtedy ok. 500 Żydów. W Dobrzynie nad Drwęcą (nad dawną granicą niemiecko-rosyjską z r. 1914 wywieziono z synagogi w dn. 9—10 IX 1939 230 Żydów na rozstrzelanie. W Black Book, The Nazi Crime against Jewish People, New York 1946, wspomniano o szeregu dalszych egzekucji: 2 IX — w Wieruszowie — 20 Żydów, 3 IX — w Częstochowie 180 Żydów, w Bydgoszczy — 60 Żydów, poza tym w Aleksandrowie, Mielcu, Zgierz, Piotrkowie, Sosnowcu i innych miejscowościach (informacja Żydowskiego Instytutu Historycznego). Co do Sosnowca patrz: N. E. Szttern-inkiel, Zagłada Żydów Sosnowca, s. 9—11.

⁹ ObdH = Oberkommando des Heeres.

¹⁰ W „Trial“, XXXV, f. 91n, wydrukowano „Mitte“, przypuszczalnie wskutek błędu w oryginale.